

ELSKOV OG OVERTRO I TELEMARK- KJÆRLIGHETSSPÅDOMMER I JULEHØYTIDEN.

Kjærlighetsspådommer hadde lenge en meget stor utbredelse her i landet. Men etter hvert gikk det mer over til å regnes som selskapsleker. Spådommene ble gjerne lagt til høytidene, og da særlig julekvelden. Mange mente at det var farlig å mane fram sin tilkommende, og at en slik handling ikke førte til noe lykkelig ekteskap. De gamle norske lover hadde faktisk forbud mot å "vekja upp troll" for å søke råd hos dem.

Flere av kjærlighetsspådommene gikk ut på å få informasjon om fremtiden fra de døde/det hinsidig. For å få informasjon kunne man blant annet gå baklengs, eller hopa som det også het, for å få vite noe om sin utkårede. Men det å gå baklengs hørte hjemme i trollheimen eller i dødsriket, og det ble advart mot dette da det kunne føre til at man havnet i helvete.

I Telemark på julekvelden satte de først ut skoene sine, tok julevasken og etter dette gikk de baklengs rundt huset tre ganger ut med en ølskål i hånden. Den siste gangen skulle de få sin utkårede stå i skoene, og deretter by fram ølskålen til sin utkårede. Det var viktig å be en bønn imens de gikk de tre rundene, og ikke si dette til noen før etter man hadde sovnet, for ellers kunne det gå galt.

I Seljord sopte de rent låvegulvet på julekvelden, og gikk tre ganger rundt det. Den tredje gangen man gikk skulle kjæresten stå der med en drikkeskål. Etter hvor fin drikk det var i skåla kunne en finne ut hvor rik man skulle bli.

Grøtvispen var ofte med i kjærlighetsspådommer. I Bø tok de vispen etter at grøten var kokt julekvelden, gikk ut på møkkadynga og slikket den, for da skulle den utkårende komme.

Klær ligger til grunn for flere kjærlighetsspådommer. Klærne ble i eldre dager regnet for å være en del av personen. Det var en gammel skikk å skifte klær på julekvelden. Når helligdagsklærne var tatt på ble hverdagsklærne lagt ut på for eksempel låven for å ta varsler eller spådom på dem.

Det å "klær stolen" var også en vanlig skikk som antakelig var en rest fra en tid da husbondens stol hadde utskårne gudebilder. Her i Telemark ble en kubbestol kledd på, men ikke av ens egne klær; jentene kledde nemlig gutteklær på stolen, og guttene brukte jenteklær. Ofte gjaldt det å ha et helt sett med klær på stolen. Ikke noe måtte mangle, ikke engang et strømpébånd eller en knappenål. Brennevin, øl, melk og vann var satt fram ved høysete enden, og her skulle den som skulle bli spådd sitte og stirre på klærne. En måtte ikke si noe eller gjøre noe hellig eller religiøst mens det foregikk. Da klokken tolv ville den tilkommende vise seg for å drikke av en av skålene.

Kanskje noe av dette kan være verdt et forsøkt hvis man er singel og ønsker seg en kjæreste i julepresang.

God jul Telemark.